

Aspecte generale privind evaluarea în învățământul primar

Prof. Ardelean Lucreția
Școala Gimnazială „Avram Iancu ”
Halmășd- județul Sălaj

Misiunea noastră ca dascăli este de a pregăti elevul pentru „a fi” și „a deveni”, pentru autonomie, pentru autoeducație și autoevaluare.

În condițiile învățământului românesc de astăzi, se impune o altă manieră de abordare a evaluării rezultatelor școlare, un model de proiectare / realizare a procesului integrat de predare – învățare – evaluare mai eficient, centrat, cu adevărat, pe elev. Activitățile de evaluare trebuie proiectate din perspectiva nevoilor de formare ale celui educat. Este necesar ca evaluarea să fie centrată pe aspectele ei formative, astfel încât să cultive și să susțină interesul elevilor pentru studiu, să-i îndrume în activitatea de învățare.

Învățătorul trebuie să stăpânească toate metodele și instrumentele de evaluare, și să le aplice în funcție de particularitățile clasei de elevi. Utilizarea eficientă a strategiilor, metodelor și instrumentelor de evaluare va pune în valoare aspectul creativității, al gândirii critice, al manifestării individuale, proprii fiecărui elev, rezultatul final vizat fiind formarea, la nivelul individului, a culturii generale, formarea de abilități, atitudini, competențe, priceperi și deprinderi necesare integrării sociale a acestuia.

Opțiunea pentru una sau alta dintre metodele de evaluare cunoscute (metodele tradiționale și metodele complementare) constituie rezultanta mai multor factori: scopul și obiectivele evaluării, tipul acesteia, specificul conținuturilor supuse aprecierii, particularitățile populației școlare vizate, achizițiile cadrelor didactice privind exersarea / practicarea / experimentarea diverselor modalități de procedare.

Metodele de evaluare au frecvențe de utilizare variabile; aceasta nu presupune faptul că cele care se întâlnesc mai des în programul școlar sunt și cele mai folositoare motivării și susținerii învățării educaților. Se pune așadar problema modului în care cadrele didactice aleg una sau alta dintre metodele/tehnicele de evaluare.

Procesul de evaluare necesită demersuri și atitudini metodologice concretizate în: parcurgerea unor etape definite, înregistrarea exactă și conservarea datelor, utilizarea de instrumente diverse (fișe, rapoarte, documente rubricate etc.), asigurarea validității, a relevanței, a fidelității demersului evaluativ.

În efortul de determinare a calității rezultatelor școlare și a progresului școlar, cadrele didactice au la dispoziție un arsenal de metode și instrumente de evaluare.

Metoda de evaluare este o cale prin intermediul căreia cadrul didactic „oferă elevilor posibilitatea de a demonstra nivelul de stăpânire a cunoștințelor, de formare a diferitelor capacități testate prin utilizarea unei diversități de instrumente adecvate scopului urmărit”.

Instrumentul de evaluare reprezintă un element constitutiv al metodei, prin intermediul căruia elevul ia la cunoștință sarcina de evaluare. El este cel „care pune în valoare atât obiectivele de evaluare, cât și demersul inițiat pentru a atinge scopul propus”

Alegerea celor mai adecvate metode și instrumente de evaluare reprezintă o decizie importantă în vederea realizării unui demers evaluativ pertinent și util. Pedagogul belgian

Gilbert De Landsheere aprecia că: „O evaluare corectă a învățământului nu va putea fi posibilă niciodată cu ajutorul unui instrument unic și universal. Trebuie să ne orientăm ferm spre o abordare multidimensională (...)”. (Stanciu, M., 2003, p.284)

Evaluarea este un act absolut necesar în procesul conducerii unei activități și în luarea deciziilor, ea furnizând informații necesare reglării și ameliorării activității didactice, prin adoptarea măsurilor corespunzătoare situațiilor de instruire. Ea este prezentă în orice activitate pedagogică și se află în relație de interdeterminare, de interacțiune funcțională cu predarea și învățarea, făcându-le mai eficiente.

Prin activitățile educative, evaluarea este menită să realizeze cunoașterea și aprecierea schimbărilor produse de elevi în toate planurile personalității lor (intelectual, afectiv, psihomotor, al capacităților creative etc.).

Esența acțiunii de evaluare este de a cunoaște efectele activității desfășurate în vederea perfecționării procesului în etapele următoare. Rezultatele constatate pot fi apreciate și aplicate corespunzător, în măsura în care sunt puse în legătură componentele procesului didactic și cu întreaga activitate. Restrângerea ariei acțiunii de evaluare a activității de învățământ la rezultatele obținute de elevi, fără a fi integrate în evaluarea învățământului întreg, nu ne poate oferi datele care fac posibilă ameliorarea acestei activități.

Evaluarea didactică modernă pune accent pe diversificarea probelor scrise și pe îmbunătățirea calității acestora, în sensul de a stimula posibilitatea elevilor de a reflecta profund și personal, de a descoperi noțiunile care exprimă esențialul. Evoluția de ansamblu a învățământului primar denotă o tendință de a valorifica bogata tradiție acumulată în timp și nevoia de inovație pedagogică proprie oricărui învățător care își respectă vocația. Suntem într-o perioadă de tranziție care se va constitui într-o operă colectivă de mare complexitate și dificultate. Reglarea întregului proces de învățământ nu poate fi realizată fără date concrete cu privire la procesul elevilor, iar aceste date nu pot fi obținute decât printr-o evaluare realizată cu instrumente precise, elaborate în raport cu obiectivele instruirii.

Una din criticile aduse învățământului tradițional era aceea că a pus accent mai mult pe evaluarea aspectelor cantitative. În condițiile vieții contemporane, când primează informarea, accentul cade pe aspectele calitative, pe claritatea cunoștințelor, pe transferabilitatea acestora etc., fără a se face abstracție de aspectul cantitativ.

O altă schimbare de optică este legată de adoptarea unor noi criterii de evaluare, a unor noi puncte de reper care permit să se întrevadă gradul de eficacitate (calitate) și de eficiență ale unei activități. Există două posibilități clasice de evaluare: a) evaluare prin raportare la materie; b) evaluare prin raportare la normă.

Prima ne permite să descoperim dacă respectivul conținut predat a fost sau nu a fost însușit de elevi, dacă a fost sau nu stăpânit de ei. A doua posibilitate de evaluare ne dă informații despre clasamentul relativ al elevilor (o ierarhizare în interiorul grupului: superior, slab, mediu). În mod obișnuit, nici unul din aceste criterii nu este aplicat în exclusivitate, fiecare dintre ele fiind îmbinat cu celălalt sau influențat de el. Eficacitatea exprimă gradul de realizare a obiectivelor prevăzute, adică nivelul de perfecționare și calitate a învățării. Din acest punct de vedere, accentul poate fi pus pe o eficacitate imediată sau pe una îndepărtată, pe o dezvoltare mai complexă ce țintește ceva mai departe, spre efecte formativ – educative, spre o cultivare a umanului. Actul de evaluare devine fecund, realizându-și funcțiile, numai în condițiile integrării lui în procesul didactic, ca element constitutiv al acestuia menit să furnizeze informații trebuitoare oricărei acțiuni de perfecționare a procesului. În ultima vreme apar tendințe de suprimare a verificării de la începutul lecției, întrebările, chestionările, alte probleme de verificare urmând să fie integrate în mod normal în metoda însăși după care se

predă lecția nouă, adică să existe un control continuu. În literatura de specialitate există mai multe forme de evaluare: evaluare inițială (de pornire); evaluare sumativă (periodică); evaluare formativă (continuă); evaluare comparativă, evaluare diagnostică; evaluare prognostică, alte tipuri de evaluare.

Evaluarea inițială, este menită să stabilească nivelul de pregătire al elevilor la începutul unui program de instruire, performanțele precedente ale elevilor reprezentând primele informații referitoare la performanța lor. Celelalte două tipuri de evaluare - sumativă și continuă – marchează trecerea de la un model tradițional către unul mai eficient, din perspectiva funcțiilor pe care le îndeplinește actul evaluării în activitatea didactică. Distincția dintre ele se poate face prin modul în care sunt realizate acțiunile de evaluare în raport cu desfășurarea procesului și prin funcțiile pe care le îndeplinesc. Cea cumulativă este realizată prin verificări parțiale pe parcursul programului și se încheie cu aprecieri de bilanț al rezultatelor pe perioade lungi, în general corespunzătoare semestrelor, respectiv anului școlar. Tehnicile de evaluare școlară sunt supuse unui permanent proces de perfecționare cel puțin pe liniile intensificării stării de activism a elevilor și asigurării unei obiectivități mai mari. Evaluarea didactică modernă pune accent pe diversificarea probelor scrise și pe îmbunătățirea calității acestora, în sensul de a stimula posibilitatea elevilor de a reflecta profund și personal, de a îndrepta atenția spre problemele centrale, de a descoperi noțiunile care exprimă esențialul. Ideal este ca accentul să fie pus mai mult pe aptitudini și nu pe viteză. Concluzionând, calitățile testelor școlare trebuie supuse unor continue perfecționări. În acest sens se recomandă testarea comportamentelor de nivel superior și utilizarea calculatoarelor. De asemenea, trebuie revăzute scările valorice, punctajele pe itemi și transformarea punctelor în calificative, care permit o mai mare obiectivitate

Combinarea instrumentelor de evaluare scrisă cu cele de evaluare orală, cu metodele complementare de evaluare vor asigura realizarea unei imagini globale a capacităților elevilor.

Problematika modalităților de evaluare rămâne deschisă, putând fi continuu îmbunătățită și diversificată. Scopul comun, de care trebuie să se țină cont, este cel de dezvoltare a capacității de autoevaluare la elevi, concomitent cu schimbarea viziunii asupra rolului evaluării, cel de ameliorare și corectare mai mult decât de sancționare.

Evaluarea nu este un scop în sine, ci trebuie să conducă la optimizarea întregului proces desfășurat în școală. Ea trebuie să fie formativă, situativă și să dezvolte un proces de autoevaluare. Calitatea presupune mișcare și de aceea evaluarea nu trebuie să se rezume doar la un singur instrument, ci să se refere la o serie de tehnici cât mai diverse.

Cunoașterea rezultatelor, a criteriilor de evaluare, îi face pe elevi mai conștienți și îi motivează să se implice în sarcină.

Evaluarea eficientă este urmată de dezvoltare. O posibilitate de a spori eficiența evaluărilor școlare este de a muta accentul de pe măsurarea produselor pe constatarea efectelor acțiunilor valorizatoare și pe stimularea capacității de autoevaluare.

BIBLIOGRAFIE

1. Nicola, Ioan (1994), *Pedagogie*, București, Editura Didactică și Pedagogică, RA
2. Radu, Ion (1981), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului*, București, E.D.P.

3. Stanciu, Mihai (2003), *Didactica postmodernă*, Editura Universității Suceava
4. Stoica, A. (2003), *Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică*, Ed. Humanitas Educațional, București
5. <http://ccdmures.ro/cmsmadesimple/uploads/file/rev8sp/invp/invp19.pdf>